

Wandeling 1

Halte 10: Het Marokkaanse verenigingsleven

Marokkanen zouden als snel beginnen met het organiseren van een eigen gemeenschapsleven. De *moskee* nam hier een centrale plek in. Zeker wanneer duidelijk wordt dat de migratie 'langer dan tijdelijk zal zijn', groeit de nood 'iets van zichzelf' te kunnen uitbouwen in het vreemde België. De eerste moskeeën worden in de jaren zestig opgericht als vzw's.

Eén van de eerste eisen van de gastarbeiders was de *erkenning van de islam*. Uit verschillende hoeken werd hiervoor druk uitgeoefend bij het beleid: vanuit de Vlaamse vrijwilligerswerkingen die zich met de Marokkanen bezig hielden (vanuit de redenering dat de moskee een plek is waar de gastarbeider ook sociaal contact onderhoudt met landgenoten en zo minder 'ontworteld' raakt) als vanuit kerkelijke hoek (die liever vrome moslims zien dan losgeslagen gastarbeiders). In 1974 werd de Islamitische eredienst door de Belgische regering erkend. Het oude Oosterse Paviljoen werd als centrale plek ter beschikking gesteld. Later zou dit het Islamitisch Cultureel Centrum van België worden. Met de economische crisis draagt de Belgische regering de leiding over het centrum over op de Saoedie-Arabisch koning Faydal. Hiermee werd geen rekening gehouden met de enorme diversiteit die toen al in de Belgische moslimgemeenschap heerste, en de Marokkaanse en Turkse moslimgemeenschappen zouden de legitimiteit van het Centrum blijven betwisten. Om uit de impasse te komen, zou het Koninklijk Commissariaat voor het Migrantenbeleid uiteindelijk voorstellen een representatief orgaan van moslims samen te stellen (waarvan de leden door de gemeenschap worden verkozen), en een reglementering uit te werken voor het statuut van de leerkrachten islamitische godsdienst (die voorheen door het Islamitisch Cultureel Centrum werden aangesteld). In 1998 pas kozen de moslims in België een raad, waaruit een jaar later de executieve van de Moslims van België werd gevormd. De representativiteit blijft een twistpunt.

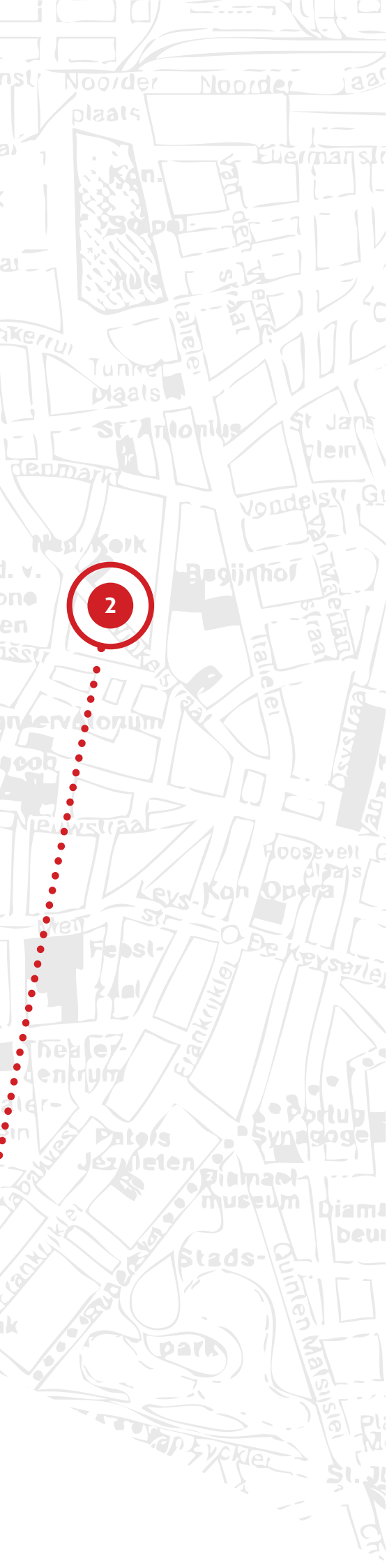
Ondertussen zijn wel zes moskeeën erkend geraakt, waarvan twee in Antwerpen. De imams van die moskeeën krijgen nu – net zoals priesters – een loon en een pensioen. Bovendien bekostigen Vlaamse subsidies infrastructuurwerken aan de moskee. De financiering is wel gekoppeld aan voorwaarden. Zo moet de imam zijn inburgeringsplicht vervullen, moet men in het Nederlands communiceren met overheden en moet elk extremisme gebannen worden.

Naast de moskee en het religieuze leven begonnen Marokkanen ook aan een eigen *verenigingsleven*. Vóór 1974 was daar weinig sprake van. Het Belgische ACV richtte in 1969 wel al een eigen Arabische afdeling op, om (vooral Marokkaanse) werknemers te verenigen.

Het Marokkaanse regime zag te veel deelname aan politieke of syndicale activiteiten niet graag gebeuren, en richtte daarom maar zelf, in 1975, de Amicales (vriendenkringen) op, om haar bevolking in België beter te controleren. Die Amicales hadden een duidelijke politieke functie. Het Marokkaanse regime was erg wantrouwig tegenover haar migranten in de noordelijke landen. Enerzijds was het regime blij dat de Noordelijke Marokkanen vertrokken waren (het noordelijke gebied in Marokko had nooit het regime erkend, en hun vertrek betekende minder politieke oppositie in eigen land) maar anderzijds werd de staatsgreep in Marokko in 1971 ook deels gefinancierd door uitgeweken Marokkanen. De controle van die uitgeweken migranten, die zich hier ook nog eens begonnen syndiceren, was dus een zaak van staatsbelang. De Amicales ontdekten als eerste de vzw-structuur, en richtten hier de eerste Marokkaanse cafés op. Ze hadden ook de eerste moskeeën in handen. De cafés hadden veel succes, omdat Marokkanen nu eenmaal graag op café gingen: ze verzwegen daar dan wel dat ze aangesloten waren bij een vakbond. De Amicales zouden

'We hadden veel last van de Amicales. Toen we samen met de Marokkaanse gastarbeiders onze vzw oprichtten voor de hulp aan de Marokkanen, bleek later dat de voorzitter zelf bij de Amicales zat. We hebben die dan moeten afzetten en vervangen. En midden jaren tachtig had een Marokkaanse medewerker in Elckerik een avond gegeven waarin hij nogal kritisch was over het beleid van Hassan II. Toen hij nadien op verlof ging naar Marokko, werd hij daar op de vlieghaven opgepakt en gevangenzet. We hebben alles moeten doen om hem weer vrij te krijgen; hij heeft een maand gezeten.'

Piet Janssen, eerste coördinator CBW

het eerste opbouwwerk met de Marokkaanse gastarbeiders niet makkelijker maken. Er hing vaak een sfeer van spanning in de lucht, mensen durfden niet openlijk pratten over het Marokkaanse regime, en wie dat wel deed werd in sommige gevallen effectief afgestraft. De Amicales brachten ook een racistisch discours in de moskeeën, en hamerden op het onderscheid tussen Berbers en niet-Berbers. Daardoor kwamen er moskeeën voor niet-Berbers (bijvoorbeeld in de Wipstraat) en bepaalde Berbers (in de Rausstraat). In 1977 richtten Marokkanen echter al een eerste onafhankelijke organisatie op, die zich vooral richtte op de situatie van de migranten in België. Eind jaren tachtig beginnen de Amicales in elkaar te zakken. Wanneer Hassan II openlijk oproept om hier niet op te komen voor stemrecht, keren steeds meer Marokkanen hem hier de rug toe, én het wordt voor steeds meer Marokkanen duidelijk dat ze toch niet meer zullen terugkeren.

Wanneer de macht van de Amicales begon te tanen, richtte het verenigingsleven zich eerst terug op de moskee, maar er kwamen ook nieuwe verenigingen op. In de jaren negentig zou een tweede soort verenigingen worden opgericht: meestal al door Marokkanen van de tweede generatie, én meer gericht op de samenleving *hier*. Zo werden voetbalclubs opgericht (zoals de 'Groene Ster' in Mechelen en FC Noordster in de Bleekhofstraat in Borgerhout). In 1993 werd de eerste Antwerpse Marokkaanse Federatie opgericht, die acht ledenverenigingen overkoepelde.